

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. An Prælati possint secum dispensare in propriis votis, sicut possunt dispensare in votis subditorum? Idem est de irregularitatibus, præceptis Ecclesiae, atque de cæteris omnibus, quoties id possunt ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

citata concessiones eis factas: hoc non innuitur, quia concedere indulgentias fit actus iurisdictionis, neque quia requiratur distinctio personarum: sed ratio huius traditur a D. Thoma in 4. distinct. 20. quest. 1. art. 5. quæstione. vlt. quod nulla possit iusta causa subistere, vt Prælati possit sibi directè indulgentias concedere.

14. Ad tertium respondetur, decisionem illius rertus non esse generalem, sed restringi ad beneficiorum collationes, vt docet Panormitanus in d. c. fin. n. 5. dicens, id statuisse Pontificem in eo textu, eo quod penitentioli exempli esset, ac ambitionem sapiens, si Prælati beneficia, quorum distributor est, sibi conferret. Vnde dum textus d. cap. fin. reddit eius decisionis rationem, quod inter dantem, & accipientem debeat esse distinctio personalis, dicendum est, hanc rationem non esse generalem, sed esse specialem in illo casu, vt videretur iniquam ambitionis exemplum in prælati.

15. Itaque ex his omnibus dicendum est, posse non solum Summum Pontificem, & Episcopos, sed etiam omnes Prælatos, & superiores Ecclesiasticos, tam seculares, quam regulares habentes iurisdictionem ordinariam dispensandi, tam in votis, & iuramentis, quam in aliis rebus secum dispensare, eodem modo quo possunt cum aliis subditis, imò & habentes iurisdictionem delegatam dispensandi in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipsi sunt partes, secus quando habent limitatam potestatem dispensandi cum certis personis, aut cum certo personarum numero. Et idem dicendum est tam de supremo principe seculari, quam de omnibus aliis superioribus secularibus habentibus potestatem ordinariam, aut vniuersaliter delegatam ad dispensandum in rebus secularibus, in omnibus enim etiam hic secum propriè poterunt dispensare, in quibus possunt cum subditis. Ita docet Sanchez lib. 8. de matrimon. disp. 3. à n. 6. vsque ad 1. & lib. 4. Decalogi, cap. 37. num. 45.

16. De Summo Pontifice id docent Authores secundæ opinionis, & rationes factæ pro illa id probant, & Flaminius de refig. benefic. lib. 3. quæstion. vlt. num. 130. & Suarez 3. tomo in 3. parti. quæstion. 82. art. 1. disp. 36. sect. 2. vers. solet vero, col. antepenultima, & tom. 4. vbi de Indulgent. disputat. 32. sect. 1. n. 20. & Caletan. 1. 2. quæst. 96. art. 5. col. 3. vers. Ad hoc dubium præmittenda sunt; & Sotus in 4. distinct. 18. quæst. art. 5. conclus. 2. & lib. 1. de Instit. quæst. 6. art. 7. ad finem. De Episcopis idem docet Sanchez d. lib. 8. de matrimonio, disp. 3. n. 8. & Rodriguez in Bulla Cruciatæ, §. 8. dub. 6. num. 11. & tom. 2. summa, cap. 30. n. 4. & alij.

17. De Prælati Regularibus, siue Generalibus, siue Provincialibus, siue aliis superioribus localibus, qui toti domi præsumt, & illis absentibus de Viceregeribus, & Viceprioribus superiorum absentium vicem gerentibus, quando eis hæc iurisdictione non restringitur, idem docet ipse Sanchez d. lib. 8. de matrimonio, disp. 3. n. 6. At illa ver. Monachus. n. 9. Molina tom. 1. de vltis. tract. 2. disp. 347. vers. Prælati in Religione. Azocius lib. 7. Instit. moral. c. 29. q. 6. tom. 1. Rodriguez duplici loco, modo allegato.

18. De habentibus potestatem delegatam ad dispensandum in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipsi sunt partes, docet idem Sanchez citatus, n. 10. & Rodriguez tom. 2. summa, cap. 30. num. 4. De Principibus, & superioribus secularibus, siue sint summi, siue non summi, idem docet Sanchez allegato, n. 7. & Syluester verb. lex, quæst. 14. in fine, vbi generaliter loquens ait: posse Principem secum dispensare.

19. Et ratio generalis, quæ in omnibus superioribus iurisdictionibus, & potestatem ordinariam, tam

ciuilem & politicam, quam Ecclesiasticam habentibus militat, est, quia iurisdictione hæc secus dispensandi, non est contentiosa, quæ, testium probatione, ac partium citatione egeat, vt distinctionem personarum exigat, quasi iniquum sit in propria causa sibi met ipsi ius dicere contra ius ab aduersario inuentum, l. vnica, C. ne quis in sua causa; sed solum eger directione, & prudenti iudicio ad perpendendam iustam dispensationis causam; quod non repugnat erga se ipsum habere.

20. Neque hæc iurisdictione est coactiua, aut punitiua, quæ in semetipsum exerceri repugnat, sed est voluntaria iurisdictione, quæ tali repugnantia caret, neque est instar excommunicationis sententiæ, quæ sicut distinctionem postulat inter excommunicantem, & excommunicatum, ita eam postulat inter absoluentem, & absolutum, cum per modum iudicij proferatur; neque pertinet ad abolitionem, sacramentalem, quæ iure diuino postulat distinctionem personarum inter absoluentem, & absoluentem, & hanc distinctionem constituerunt Thomas in 4. distinct. 29. q. 1. art. 5. quæstione. 4. ad 3. & Sotus in 4. distinct. 21. quæst. 1. art. 4. in fine corporis, & Ludouicus Lopez 2. parti. Instructori, vbi de Indulgentiis cap. 5. col. 33. ante versiculum, Prætereà circa illam; allicientes actum qui instar sententiæ exerceretur, vt excommunicare, non posse ab aliquo erga se ipsum exerceri; secus de actu, qui per modum dispensationis fit. Ratio verò, quæ potest militare in iis dumtaxat, qui potestatem habent delegatam, est, quia potestas illa non est limitata, sed in vniuersum concessa, alioqui enim ipsi peioris essent conditionis, quam cæteri subditi, cum quibus ipsi ex generali commissione possunt dispensare.

21. De Principibus secularibus patet, quia non minorem habent potestatem, & iurisdictionem in temporalibus, quam Papa, & Prælati in spiritualibus. Quare sicut illi possunt secum in spiritualibus dispensare; ita & hi in temporalibus. Item, quia capite, per venerabilem, qui filij sui legitimi, decernitur Regi integrum esse sobolem propriam illegitimam legitime dispensando cum ea, quoad successionem, & dignitates temporales.

in Ref. & in §. Ex his, Res. seq.

Sup. hoc supra in §. De habentibus ad medium vers. De Principibus, & in aliis §. eius not. pro hac q.

RESOL. VI.

An Prælati possint dispensare in propriis votis, sicut possunt dispensare in votis subditorum; idem est de irregularitatibus, præceptis Ecclesiæ, atque de cæteris omnibus, quoties id possunt cum subditis dispensare.

Ex quibus inferitur non solum Summum Pontificem posse secum dispensare in his omnibus, in quibus potest cum subditis, sed & idem est de aliis Principibus secularibus Supremis, cum habeant plenissimam potestatem in temporalibus, sicut Pontifex in spiritualibus.

Idem est de Episcopis, & Prælati Regularibus siue Generalibus, siue Provincialibus, siue Præpositis localibus, qui toti domi præsumt; & in eorum absentiam vices gerentibus, vt sunt quæ Rectores, vice Priores &c.

Idem est de habente potestatem delegatam ad dispensandum in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipse est pars, secus uerò si habeat limitatam potestatem dispensandi cum certis personis, vel cum determinato numero personarum. Ex part. 10. tr. 14. & Misc. 4. Refol. 27. alias 25.

§. 1. Afirmatiuam sententiam docent Molina 10. 1. de Instit. tract. 2. dist. 2. q. 7. Suarez tom. 4. part. 3. tract. de Indulgent. distinct. 52. sect. 5. numer. 20.

Sup. contentis in hac Ref. in duabus præce-

LIBRARIÆ
OMNIA
NO. III. IV. V
E. III

deibus Ref. & infra do. 3. lege do. Arinam Ref. 17. & 18. & in rom. 1. tr. 5. Rel. 67. & 68. Hisramé, & in rom. 4. tr. 6. Ref. 3. 5. 2. ad lip 5. & ver. h. i. ficut.

Henriquez lib. 6. de Penit. cap. 4. numer. 3. Azorius lib. 7. inf. mor. cap. 19. quast. 6. Emanuel Sa in Summ. v. Religiosus, num. 47. Sanchez lib. 8. de Matrim. distict. 3. & in Summa lib. 4. cap. 39. numer. 10. 11. & 2. Salas de legib. quast. 90. tractat. 14. disput. 2. sect. 12.

2. Sed aduersus supradictos Doctores insurgit Magister Texeda in Theol. Mor. tom. 2. lib. 3. tract. 3. §. 3. contr. 7. q. 2. n. 38. quia nemo potest esse in sua propria causa, nec sibi ipsi Superior. Secundo, quia dispensatio in votis est actus iurisdictionis, quam nemo in seipsum exercere potest, l. penult. ff. de refer. arbit. Tertio, quia is, qui potest, & tenet beneficium alteri conferre, non potest sibi illud applicare, cuius ratio est, quia inter dantem, & recipientem debet esse personalis distinctio, cap. fin. de Inst. Scio tamen praefatos Auctores ad priora argumenta respondere, nullum inconueniens indicari, vt in moralibus eadem persona secundum diuersas rationes diuersa possit exercere officia, & idem non repugnare fatentur, quod idem Praelatus Regularis hanc dispensandi iurisdictionem possit erga seipsum exercere; sicut illam potest erga subditos, dispensando cum illis in suis votis: & adducit exemplum Suar. quia idem sub diuersis rationibus non est inconueniens quod sit agens, & patiens, & Sanchez adducit exemplum de Christo Domino, qui vt Deus homo satisfecit de rigore Iustitiae; & quatenus vna erat ex personis diuinis sibi ipsi satisfecit debitor etiam incertorum de rigore iustitiae soluit, si sibi (quatenus pauper est) debitum applicet; tunc enim, vt debitor satisfecit de Iustitia, & vt pauper est, recipit beneficium restitutionis a seipso: Ex qua deducunt posse Regulares Praelatos cum sibi ipsis in votis dispensare, sicut possunt cum suis subditis.

3. Sed contra, quia actus Iurisdictionis ex natura sua repugnat, quod possit exerceri ab eodem erga se, nam actio Iurisdictionis praesupponit in exercente illam superioritatem, quam erga se nemo habet; non enim aliquis est sibi Superior, excepto Christo, qui ratione humanitatis est inferior ad seipsum in quantum Deus. Confirmatur, quia nemo potest esse subditus, & Praelatus; at si Praelatus posset secum in votis propriis dispensare, simul esset Praelatus, & Superior, & simul subditus, & inferior: ergo. Confirmatur secundo, quia ex opposita sententia sequeretur, quod idem confessor posset sibi ipsi Sacramentum Penitentiae impendere, & seipsum absolueret a peccatis, quod falsum est; cum inter absoluentem, & absolutum debeat esse distinctio personalis, & quod vna sit superior ad alteram superioritate iurisdictionis. Nec exempla à praefatis Auctoribus adducta sunt alicuius momenti: non Primum, quia licet hoc idem secundum diuersas rationes posset esse agens, & patiens, non tamen secundum aliquam potest exercere iurisdictionis actum in seipsum: nec etiam Secundum; nam Christus Dominus, vt Deus homo satisfaciens de toto rigore Iustitiae, & vt vna erat ex personis Diuinis, non exerceat aliquem Iurisdictionis actum in seipsum, nec sibi ipsi inferior. Et ex hoc constat ad exemplum alterum de debitore, qui soluens debita incerta, donat sibi aliquam partem tanquam pauperi; non enim tunc exercet aliquem Iurisdictionis actum, sicut exercet is, qui in votis dispensat, sed tantum exercet actum restituendi.

4. Obicitur Religiosis Praelati siue sint Prouinciales, siue Generales, siue Praepositi Locales, qui totius domus curam habent, non debent esse peioris conditionis, quam subditi, cum quibus ipsi Superiores dispensant: ergo sicut Regulares Praelati pos-

sunt cum subditis dispensare, possunt etiam in Votis propriis id facere. Respondetur, sufficere, & satis esse vt Regulares Praelati non sint quantum, ad hoc peioris conditionis, quam Religiosi subditi, quod in eorum Votis possint alij dispensare: nam in Votis Praelati localis potest dispensare Prouincialis & in Votis Prouincialis Generalis, & in votis Generalis Summus Pontifex, cui immediatè subicitur tanquam Superiori, vel potest in illis dispensare Capitulum generale, &c. Et haec omnia docet Texeda loc. cit.

5. Sed ego puto contra ipsum, non esse recedendum à sententia Molinæ, & aliorum vbi supra. Dico igitur posse Praelatos erga seipsum dispensare directe, verè, ac propriè in votis, Irregularitatis, praecipue Ecclesiae, atque in ceteris omnibus, quoties id possunt cum Subditis.

6. Probat hanc opinio, quia non repugnat iure naturæ, hanc dispensandi Iurisdictionem ab aliquo erga seipsum exerceri, neque Ecclesiastico: ergo poterunt Praelati exercere illam erga seipsum. Quod non repugnat iure Ecclesiastico, patet quia nullus reperitur Textus hoc vniuersaliter interdicens. Dixi vniuersaliter, nam c. fin. Instr. in casu speciali collationis Beneficiorum, aduertendum perniciosum Praelati exemplum, deciditur eum qui beneficium conferre potest, non posse seipsum instituere. Ita Abbas ibi, numer. 5. Quod vero non repugnet iure naturæ, Probatur. Primum, quia iurisdictione hanc secum dispensandi, non est contentiosa, quæ testium probationem, ac partis citationem desideret, vt vel sic distinctionem personarum exigat, quasi iniquum sit in propria causa, sibi ius dicere, contra ius ab aduersario intentum leg. Vnica Cod. ne quis in sua causa. Sed solum postulat veluti directionem ex prudenti iudicio ad perpendendam dispensationis causæ iustitiam, quod non repugnat erga seipsum ab aliquo haberi, quamuis expeditius foret alieno iudicio stare. Neque est hanc Iurisdictione aliqua punitiua, seu coactiua, quam in semet exerceri repugnat: Sed est voluntaria Iurisdictione, ac proinde huiusmodi repugnantia caret. Neque est propriè aliqua sententia, per quam quis condemnatur, vel absoluitur, vt ita requirat distinctionem personarum; celsusmodi est absolutio Sacramentalis, quæ iure Diuino postulat distinctionem personalem inter Absoluentem, & absolutum. Atque ita discernitur hoc inter actum iurisdictionis contentiosæ, seu coactiuae, & iurisdictionis voluntariæ constituerunt D. Thom. loco cit. ad 3. & ibid Durand. quast. 4. num. 10. Ledesm. 2. part. 4. q. 29. art. 4. fin. Soc. dist. 21. quast. 1. art. 4. in fin. corp. Lopez, 2. part. Instr. vbi de Indul. cap. 5. Valent. 4. part. dist. 7. quast. 20. punct. 3. Confirmatur, quia in voluntaria Iurisdictione, potest quis plurium vices sustinere dummodò exercitium vnus actus, non obster exercitio alterius. Quod latè probat Abbas, cap. Ex litteris, num. 11. de Probation. & constat ex leg. si consult. ff. de adopt. vbi si filius familias Praes sit, potest semetipsum emancipare, vel in adoptionem tradere; & hoc non alia ratione, nisi quia non repugnat, eandem personam secundum diuersas rationes, diuersa munera obire, ac esse subditum, & Superiorem respectu sui ipsius.

7. Ex his inferitur, non solum Summum Pontificem posse secum dispensare in iis omnibus, in quibus potest cum Subditis, & idem de aliis Principibus supremis Saecularibus, cum habent plenissimam potestatem in temporalibus, sicut Pontifex in Spiritualibus; verum etiam Episcopi possunt secum dispensare eo modo, quo possunt cum Subditis; qui vt probauimus supra, vti hac Iurisdictione erga seipsum non repugnat iure naturæ. Nec etiam iure Ecclesiastico

clericali, quia ius Ecclesiasticum petens distinctionem personalem inter dantem, & accipientem, non potest generaliter id decideri, sed in casu speciali collationis Beneficiorum, ad vitandum perniciosum Prælati exemplum.

3. Secundo infertur, idem dicendum esse de Prælati Regularibus, siue Generalibus, siue Prouincialibus, siue Præpositis localibus, qui toti domui præsentent Viceregentes, Viceprocuratores, hi enim omnes possunt secum dispensare in omnibus iis, in quibus possunt cum laicis: quia hi omnes iurisdictione quasi Episcopali funguntur in suos Religiosos; vt probat Nauar. lib. 1. cons. in 2. edit. tit. de tempor. ord. cons. 36. n. 1. & in Sum. c. 12. n. 75. Et ratio est; quia sunt Patres ordinarij suorum Religiosorum, sicut Episcopi Sæcularium: ergo idem dicendum est de ipsis, quod de Episcopis diximus supra.

4. Et tandem idem dicendum est de habente tantum potestatem delegatam ad dispensandum in vniuersum cum aliqua Communitate, cuius ipse est pars, necum cum aliqua Communitate, cuius ceteri ex ea quodlibet, possit in iisdem rebus secum quoque dispensare; tum quia potestas illa non est limitata; tum etiam, ne peioris conditionis sit, quam ceteri ex ea Communitate: denique quia procedit eadem ratio in Superioribus ponderata in fauorem Ordinarij, nempe, ipsum Dispensantem cum eadem Communitate, posse quoque illa dispensatione frui. Secus verò dicendum existimo quando quis haberet limitatam potestatem dispensandi cum certis personis, vel cum determinato numero personarum, quantum illæ non exprimitur; tunc enim nequiret secum dispensare. Prior pars constat, quia potestas illa non extenditur ultra concessionis limites. Cum ergo sit ad certas personas, in quibus ipse non comprehenditur, non potest erga seipsum. Posterior verò pars probatur, quia cum sit ad certum numerum personarum restricta, non videtur mens concedentis, vt in eo comprehendatur ipse Delegatus. Item, quia deficit ratio potissimum supra ponderata in habente potestatem dispensandi cum aliqua Communitate, cuius ipse est pars: nam in casu nostro, nulla Communitas ei subest, cum qua dispensare possit, sed tantum potest cum numero determinato.

RESOL. VII.

An Pontifex possit dispensare sine causa, & dispensatio sit valida? Ex part. 8. tit. 3. Resol. 4.

1. Vidam negant, inter quos refertur Fortunius Garcia in reper. l. Gallus. §. & quid sit tantum, num. 296. & 297. col. 135. ff. de liber. & postum. vbi ait, cum iniustum sit Principem contra leges dispensare sine causa, se nescire, quomodo id efficere possit: nec quoad veram iustitiam securum esse, cum quo ita dispensatur. Et Mendoza 1. de pactis quest. 2. num. 35. & quando dispensatio est magni momenti, ita vt noccat, idem tenet Menchaca lib. 1. questionum illustrum, cap. 15. num. 16. & c. 26. num. 26. & non valere in foro conscientie; sed in externo, tenet Loazez de matrim. Regis Angliæ dub. 4. num. 14. & 15. eandem sententiam tenuere Bernard. Hypolyt. & Iason apud Covarruiam 2. part. de Matrim. c. 6. §. 9. num. 8. & Azorem tom. 1. lib. 5. cap. 15. question. 3. eandem in manuscriptis secutus fuerat Vasquez, sed in codicibus impressis, disput. 178. c. 3. ex professo quidem eam explicuit, confirmauit, & defendit.

2. Et ratio est, quia dispensatio Papæ in lege propria procedit à potestate clauium, quæ est ministe-

rialis, & data Pontifici in ædificationem, & non in destructionem: & ideo non est data, vt ea quispiam ad libitum abutatur, sed sub certa regula, & mensura ad bonum commune pertinenti, sub qua non continetur illa dispensatio sine causa; erit ergo irrita, & rursus, cum sit contrarium ius diuinum, quod prohibet, sine causa dispensare in iure humano.

3. His tamen non obstantibus, affirmatiuæ sententiæ adhaerendum esse puto, quam ipse Vasquez fatetur esse communem inter Theologos, & illam ex neotericis tenet Paulus tom. 1. tract. 3. disput. 6. punct. §. 1. num. 1. qui citat Suarez, Sanchez, Salas, Pontium, & Covarruiam, quibus ego addo Granadum in part. 2. controuers. 7. tract. 3. part. 2. disp. 7. sect. 3. num. 26. Valentianum tom. 3. disp. 5. q. 2. punct. 2. Sotum de Iust. lib. 1. q. 7. art. 3. Sancium in selectis, disp. 54. n. 38. Aragon. in 2. 2. q. 89. art. 9. Henriquez lib. 5. c. 22. n. 5. Mosseium in summa tom. 3. tract. 10. cap. 4. n. 51. & alios penes ipsos.

4. Probat hęc opinio, quia lex pendet ex voluntate imponentis illam: ergo si ipsemet voluntate sua respectu alicuius aufert illam, ablata manet respectu illius, licet fortasse peccet eam auferendo: vnde glossa l. delegati ff. de penis, ait vt lex positua non liget, est in Principe pro ratione voluntas.

5. Probat secundò quia alios obligari, & hunc non obligari ex voluntate Principis sine causa rationabili, non sunt res incompatibiles ex terminis, nec potest satis ostendi, vnde habeant incompatibilitatem: quia esto peccet Princeps eximendo aliquem sine causa; tamen non inde sequitur, exemptionem esse nullam: nam etiam peccat dando beneficia indignis, aut minus dignis, & alia multa faciendo, quæ tamen valida sunt: & sicut aliquis potest male vti dominio proprietatis prodigè donando, & aliis modis, tamen facta tenent: ita potest Princeps male vti potestate, & dominio iurisdictionis in distributione officiorum, honorum, vel onerum (in quibus leges, & mandata comprehenduntur) ita tamen, vt factum teneat.

6. Probatur tertio; quia quando duo habent eandem causam dispensationis, & non est contra bonum commune dispensare cum vtroque, si dispensetur cum vno, & non cum altero, dispensatio est valida, quatinus alteri nonnulla irrogetur iniuria, & is, cum quo non dispensatur, iure offendi possit: ergo similiter, si omnibus eandem causam obligationis habentibus, aliqui obligentur lege, & alij non siue in principio, siue postea, factum tenebit, esto contineat aliquam iniuriam, & offensionem eorum qui lege obligantur.

7. Restat modò respondere ad argumentum contrarium superius positum; ideo dico iure quidem diuino prohibitam, sed non irritam esse dispensationem in propria lege sine causa: sicut lex diuina naturalis diuites astringit ad superflua in graui necessitate pauperibus eroganda: non tamen reddit irritam retentionem. Et potestas clauium, quamuis sit veluti ministerialis, & instrumentoria in ordine ad dispensationem in votis, & indulgentiis, & iuramentis; tamen in ordine ad dispensationem in propria lege est principalis, & ideo, licet sine causa dispensatio in propria lege fiat, & dispensans peccet, tamen dispensatio tenet.

RESOL. VIII.

An Pontifex dispensando sine causa peccet mortaliter, vel venialiter.

Et an Princeps secum dispensans in rebus, quas ipse debet ex honestate obseruare, peccet mortaliter, vel venialiter.

Et

DE LA N E
Omnia
I. II. III. IV. V
E III